

Job Crafting: Changing and adapting work as one piece of the puzzle for a sustainable working life

Avhandling av Ellen Jaldestad, doktorand, KTH, Skolan för kemi, bioteknologi och hälsa (CBH), Inst. för Medicinteknik och hälsosystem, avd. Ergonomi. Stockholm, 2024. E-post: ellkar@kth.se

Introduktion: Denna avhandling fokuserar job crafting som ett sätt att öka arbetsrelaterat välbefinnande och möjliggöra för människor att förlänga sina arbetsliv. Avhandlingen har genomförts inom två olika arbetskontexter: tillverkningsindustrin och sjukvården. Dessa två kontexter kämpar med till exempel krävande arbetsmiljöer och personalbrist, samt med att göra det möjligt för äldre medarbetare att förlänga sina arbetsliv. Job crafting är ett aktivt sätt att omforma arbetsuppgifter och arbetsupplägg, och kan definieras som att anställda själva förändrar de fysiska och kognitiva gränserna för arbetet, för att bättre passa personens förmågor och önskemål. Denna typ av medarbetardrivna strategier för att förändra och anpassa arbetet har visat sig öka anställdas välbefinnande och produktivitet, samt leda till minskad personalomsättning. Enligt tidigare forskning har job crafting alltså en positiv effekt för människor i arbete och för deras arbetsplatser. Tidigare forskning visar även att organisatoriska strukturer likväl som individuella faktorer kan underlätta och öka medarbetares job crafting. Det finns dock få studier som fokuserar på hur medarbetardriven job crafting bäst kan främjas och underlättas i praktiken.

Syfte: Denna avhandling syftade till att utforska job crafting som en del av ett hälsofrämjande och förlängt arbetsliv. Job crafting analyserades i relation till ett förlängt arbetsliv bland verkstadsarbetare i ett företag inom tillverkningsindustrin, och i relation till att kunna arbeta och må bra inom offentlig sjukvård och tillverkningsindustri.

Metod: Data samlades in vid ett globalt företag inom tillverkningsindustrin och vid olika arbetsplatser inom svensk offentlig sjukvård. I industriföretaget samlades data in från 100 verkstadsarbetare som en del av ett age management-projekt med fokus på faktorer som påverkar de anställdas pensionsbeslut. Respondenterna representerade äldre anställda i tre olika länder: Sverige, Nederländerna och Frankrike. Deltagarna fyllde i en enkät och deltog i semistrukturerade intervjuer. Kvantitativ data analyserades deskriptivt och kvalitativ data analyserades med innehållsanalys. Inom sjukvården administrerades en enkät till 421 anställda inom offentlig hälso- och sjukvård vid två tillfällen (T1-T2), med sex till åtta månaders mellanrum. En svarsfrekvens på 59% gav ett urval av 250 respondenter. Därefter genomfördes semistrukturerade intervjuer med 16 anställda och fem chefer inom vården. Kvantitativ data från enkäten analyserades med SEM-analys, medan kvalitativ data analyserades med tematisk analys.

Resultat: Faktorer som påverkade verkstadsarbetarnas beslut om pensionsavgång och ett förlängt arbetsliv inkluderade upplevd hälsa och ekonomisk situation, arbetsuppgifternas karaktär, stöd från kollegor och chefer, autonomi i arbetet och arbetsorganisation samt nationella pensionssystem. Job crafting strategier som uppfattades som hälsofrämjande bland verkstadsarbetarna inkluderade att anpassa arbetet när det var möjligt, be kollegor om hjälp för att avsluta arbetet i tid och ändra sitt sätt att tänka om arbetet. För vissa ansågs dessa strategier bidra till att kunna förlänga arbetslivet. Bland de anställda inom hälso- och sjukvården inkluderade hälsofrämjande crafting strategier att be om nya arbetsuppgifter och möjligheter till professionell utveckling, att organisera arbetet i nära samarbete med andra och att involvera patienterna i planeringen av det dagliga arbetet. Dessa strategier drevs av olika motiv, vilka inkluderade att crafta för sin egen utveckling, för ett gemensamt bästa, för hanterbarhet och för meningsfullhet i arbetet. Arbetsförhållanden så som att ha stöd från chefer och kollegor och formell autonomi i arbetet underlättade job crafting bland de vårdanställda. De hälsofrämjande crafting strategierna var kopplade till att öka den arbetsrelaterade känslan av sammanhang genom begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Strategier och motiv för job crafting uppgavs förändras över tid, till exempel i relation till balans mellan arbete och fritid och arbetslivserfarenhet, bland respondenter i båda kontexterna. I båda sammanhangen framkom det också att en stark inre drivkraft för personlig utveckling ibland övervann hindrande strukturella förhållanden när anställda craftade för sin egen utveckling och hanterbarhet i arbetet.

Slutsatser: Faktorer som påverkade besluten om pensionsavgång återfanns på olika nivåer inom verkstadsarbetarnas arbetskontext. Faktorer som upplevdes främja hälsofrämjande job crafting bland respondenterna inom båda kontexterna i denna avhandling återfanns i organisatoriska strukturer, arbetsplatsfaktorer och individuella faktorer. Motiven och strategierna för job crafting uppgavs förändras över tid, och influerades av både individfaktorer och arbetsrelaterade faktorer. Utifrån avhandlingens resultat föreslås studier för att ytterligare undersöka hur job crafting kan främjas på olika nivåer i ett arbetssystem, samt att planera job crafting-interventioner riktade till anställda inom sjukvården och äldre verkstadsarbetare inom tillverkningsindustrin.

Länk till avhandlingen: [Job Crafting: Changing and adapting work as one piece of the puzzle for a sustainable working life \(diva-portal.org\)](https://diva-portal.org/Job-Crafting-Changing-and-adapting-work-as-one-piece-of-the-puzzle-for-a-sustainable-working-life)